

[ΠΡΟΒΟΛΕΙΣ]

Από την πλαστή ευημερία στην ανάπτυξη;

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ φορά στη μεταπολεμική ιστορία, η Ελλάδα έχει μπροστά της μια απροσδιόριστη περίοδο μείωσης της ευημερίας της. Η Ελλάδα δεν θα γίνεται πλουσιότερη. Θα γίνεται φτωχότερη. Θα μειώνει την ευημερία της. Και θα τη μειώνει προκειμένου να φτάσει στο επίπεδο που αντιστοιχεί στις δυνατότητές της. Η περίοδος που αρχίζει συνιστά επομένως τομή στην ιστορική πορεία της χώρας. Κλείνει σαφώς ένας κύκλος (ο κύκλος της μεταπολίτευσης;). Αρχίζει ένας νέος. Η μείωση όμως της ευημερίας δεν (μπορεί να) σημαίνει κατ' ανάγκη και μείωση της ανάπτυξης ή γενικά βελτίωσης της χώρας. Ακριβώς το αντίθετο. Ίσως η περίοδος που ανοίγει να προσφέρει τις ευνοϊκότερες προϋποθέσεις για να προωθηθούν αλλαγές, μεταρρυθμίσεις και ανατροπές για τη

Του **Π.Κ. Ιωακειμίδη**

βελτίωση της χώρας που μέχρι σήμερα δεν είχαν επιχειρηθεί, ή, εάν είχαν, δεν καρποφόρησαν. Η κρίση, δηλαδή, που ανοίγει τη νέα περίοδο μπορεί (και πρέπει) να λειτουργήσει ως η μεγάλη ευκαιρία και πρόκληση. Ηδη αυτήν τη στιγμή επιχειρούνται σημαντικές αλλαγές (Καλλικράτης, Φορολογικό, Παιδεία, κ.ά.) που δείχνουν την πολιτική βούληση για την αντιμετώπιση της κρίσης ως ευκαιρίας. Από την πλευρά μου βλέπω τέσσερις περιοχές δυνητικών ανατρεπτικών τομών που μπορούν να διαμορφώσουν τη μεταρρυθμιστική ατζέντα της νέας περιόδου: (α) στην περιοχή των σχέσεων κράτους και κοινωνίας, περιοχή για την οποία οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να πάνε σε μεγάλο βάθος, πέρα από το διοικητικό σύστημα και τον ρόλο / μέγεθος του κράτους, (β) στο στρεβλό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης της χώρας το οποίο εμφανώς έχει χρεοκοπήσει (βλέπε σχετικά τις παρατηρήσεις του Γ. Βούλγαρη, «ΤΑ ΝΕΑ» 17/4). (γ) Στην περιοχή της εξωτερικής πολιτικής. Μέσα στη νέα περίοδο που ανοίγει, η Ελλάδα μπορεί, υπό ορισμένες σαφείς προϋποθέσεις, να επιλύσει τα ανοιχτά θέματα εξωτερικής πολιτικής. Οι νέες συνθήκες το επιτρέπουν και οι νέες ανάγκες το απαιτούν. Τώρα ξέρουμε καλύτερα από ποιον και από τι απειλείται ουσιαστικά η χώρα. (δ) Στον τομέα του εκπαιδευτικού συστήματος σε όλα τα επίπεδα. Οι περισσότερες μεταρρυθμίσεις στους τομείς αυτούς δεν απαιτούν οικονομικούς πόρους. Απαιτούν πολιτική βούληση και θάρρος. Απαιτούν οπωσδήποτε και κάποιες συγκρούσεις. Ας γίνουν...

Ο Π. Κ. Ιωακειμίδης είναι καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος του Δ.Σ. του ΕΛΙΑΜΕΠ

Του Κώστα Μιτρόπουλου

[ΤΡΙΤΗ ΑΠΟΨΗ]

Ας πούμε και μια αλήθεια...

Η δημοσιονομική σταθεροποίηση θα είναι μακρόχρονη και επώδυνη

Επειδή τώρα αρχίζουν τα πιο δύσκολα σε μια κρίση που θα δοκιμάσει τις αντοχές της οικονομίας, του πολιτικού συστήματος και του κοινωνικού ιστού στη χώρα μας. Ε, θα βοηθούσε να αποκτήσουμε μια καθαρή εικόνα τού τι διακυβεύεται και ποιες είναι οι εναλλακτικές επιλογές.

Ας ξεκινήσουμε με μια απλή, κοινότοπη παραδοχή. Εχουμε ένα τεράστιο δημόσιο χρέος και ένα πολύ μεγάλο τρέχον έλλειμμα, ένα ασφαλιστικό σύστημα χωρίς μέλλον και μια μη ανταγωνιστική οικονομία. Το βιοτικό μας επίπεδο δεν υπολείπεται πλέον πολύ του βιοτικού επιπέδου των πλουσιότερων ευρωπαϊκών χωρών, αλλά με τεράστιες ανισότητες και το μέλλον των παιδιών μας υποθηκευμένο σε ξένους κυρίως δανειστές.

Η Ελλάδα βρίσκεται στο μάτι του κυκλώνα, όχι γιατί μας μισούν ή μας ζηλεύουν, αλλά γιατί οι αριθμοί είναι αμείλικτοι. Σίγουρα, η διεθνής συγκυρία δεν είναι διόλου ευνοϊκή και μερικές αγορές χειραγωγούνται από κερδοσκόπους. Αλλά το πιο σημαντικό είναι ότι η βάση των οικονομικών μας δεδομένων είναι σαθρή. Αυτή η θλιβερή διαπίστωση δεν αλλάζει με λόγια, χρειάζεται πράξεις διαρκείας.

Στον κόσμο που ζούμε δεν μπορείς να αναγκάσεις κανέναν να σε δανείσει αν δεν το θέλει, ούτε και να του επιβάλλεις τους όρους του δανεισμού. Οι όροι γίνονται πλέον απαγορευτικοί για την Ελλάδα, κατάσταση εξαιρετικά δύσκολα αναστρέψιμη με τα σημερινά δεδομένα. Αρα, ο δρόμος για την ενεργοποίηση του ευρωπαϊκού μηχανισμού στήριξης, με τη συμμετοχή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, έχει καταστεί μονόδρομος και σύντομος.

Εγιναν και λάθη χειρισμών στην πορεία. Εδώ που είμαστε όμως δεν έχουμε πολλές εναλλακτικές λύσεις, αν θέλουμε το κράτος να μπορεί να συνεχίσει να πληρώνει μισθούς και συντάξεις (έστω μειούμενους) και οι τράπεζες να συνεχίσουν να αναπνέουν, έστω με τη βοήθεια του αναπνευστήρα που προσφέρει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Οσοι απλώς καταγγέλλουν, οφείλουν να εξηγήσουν τι θα

ΟΙ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

που διαθέτουμε είναι πολύ σκληρές, τις άλλες τις μοιράζουν τζάμπα πολιτικοίπραματευτάδες

συμβεί αν πάψουν όλα αυτά. Αλλιώς, δημαγωγούν μετ' ευτελείας.

Το ΔΝΤ «ηγέρθη εκ νεκρών» μετά τη διεθνή οικονομική κρίση με γάλλο σοσιαλιστή επικεφαλής. Πολλοί δικοί μας έχουν ήδη έτοιμο τον αποδιοπομπαίο τράγο για τα όσα δεινά επακολουθήσουν. Αλλοι μιλάνε για τις κόκκινες γραμμές που πρέπει να τραβήξουμε. Οπωσδήποτε, θα πρέπει να αποφύγουμε τον φαύλο κύκλο ύφεσης και χρέους. Καλό θα ήταν επίσης να αποφασίσουμε εμείς οι ίδιοι πώς θα μειώσουμε το δημοσιονομικό έλλειμμα και θα δημιουργήσουμε τις συνθήκες για μια βιώσιμη ανάπτυξη. Μπορεί να μη χρειαστούν νέα δημοσιονομικά μέτρα στο άμεσο μέλλον, εφόσον αποδειχτεί ότι το πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης αποδίδει τα προσδοκώμενα. Αλλά χωρίς αυταπάτες και φτηνά συνθήματα: η δημοσιονομική σταθεροποίηση θα είναι και μακρόχρονη και επώδυνη. Το κρίσιμο ζητούμενο είναι πώς θα επιμεριστεί το

[Le Monde]

Μετά τη Ρωσία, η σειρά της Ευρώπης

ΕΔΩΣΑΝ ΒΑΣΗ, πήραν αέριο. Λέγοντας τα πράγματα με το όνομά τους, πρόκειται για ανταλλαγή αγαθών. Η Μόσχα και το Κίεβο ανακοίνωσαν προχθές μια διπλή συμφωνία: η Ουκρανία παραιτείται για τουλάχιστον 25 χρόνια το μισθωτήριο του ρωσικού στόλου στη Σεβαστούπολη της Κριμαίας, το οποίο εξέπνεε το 2017. Από την πλευρά της, η Ρωσία θα μειώσει κατά περίπου ένα τρίτο την τιμή του φυσικού αερίου που παρέχει στην Ουκρανία. Παραδόξως, τα νέα είναι καλά για την Ευρώπη. Η συμφωνία είναι ένα σημάδι εκτόνωσης και καταδεικνύει τη βούληση της Ρωσίας να βελτιώσει τις σχέσεις της με πολλούς γείτονές της. Η πιο θεαματική γέφυρα στήθηκε με την Πολωνία, πρώτα με την ευκαιρία των κοινών εκδηλώσεων στο δάσος του Κατίν κι έπειτα με τον τραγικό θάνατο του πολωνού προέδρου. Τώρα είναι σειρά της Ευρώπης να στείλει ένα ξεκάθαρο μήνυμα προς τον μεγάλο γείτονά της στην Ανατολή.

κόστος της προσαρμογής και σε ποιες κοινωνικές συμμαχίες θα στηριχτεί ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης. Μαζί με τον επιμερισμό του κόστους μάλλον θα χρειαστεί και επιμερισμός ευθυνών για τη σημερινή κατάντια. Κάποιοι θα πρέπει να πάνε επιτέλους φυλακή, άλλοι απλώς σπίτι τους.

Μερικοί αναλυτές, κυρίως στο εξωτερικό, άρχισαν να μιλούν για την αναπόφευκτη αναδιάρθρωση ή επαναδιαπραγμάτευση του δημόσιου χρέους της χώρας μας. Το φορτίο είναι, αλήθεια, δυσβάστακτο και η ανηφόρα μπροστά μας μεγάλη. Θα προσπαθήσουμε να την ανεβούμε, φτάνει να ξέρουν οι υπεύθυνοι τον δρόμο, να ξέρουν επίσης από διαχείριση φορτίου, αλλά και να πείσουν και τους υπόλοιπους που σπρώχνουν από πίσω. Μια στάση πληρωμών, μια επαναδιαπραγμάτευση, ή όπως αλλιώς την ονομάζαμε, θα είχε σοβαρότατες συνέπειες για την οικονομία και τις εξωτερικές μας σχέσεις. Δεν μπορούμε να τις προβλέψουμε με ακρίβεια γιατί δεν υπάρχει προηγούμενο στον δυτικό κόσμο εδώ και πολλές δεκαετίες, πόσω μάλλον εντός της ευρωζώνης. Δυστυχώς, οι επιλογές που διαθέτουμε είναι πολύ σκληρές, τις άλλες τις μοιράζουν τζάμπα πολιτικοίπραματευτάδες.

«Ας πούμε και μια αλήθεια και ας πέσει στον γιαλό» τραγουδούσε στη γενιά μου ο λαϊκός τροβαδούρος. Υστερα από τόσα χρόνια υποκρισίας και ανευθυνότητας, ας αρχίσουμε να μαζεύουμε μερικές αλήθειες, όσοι και όπως μπορούν. Μπορεί στο τέλος κάτι να γίνει. Για να αλλάξει αυτή η χώρα...

Ο Λουκάς Τσοούκαλης είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και πρόεδρος του ΕΛΙΑΜΕΠ.